

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΕΠΑΛ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΡΗΣΤΑΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΩΥΣΙΔΗ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ευθύνη του πολίτη

Είναι σύνθηρες οι πολίτες να μεμφόμαστε με ευκολία τους πολιτικούς, να αποδίδουμε τα περισσότερα δεινά μας σε αυτούς, ιδιαίτερα οι Έλληνες πολίτες. Για τις ελλείψεις στην υγεία, στην παιδεία, στις κοινωνικές υπηρεσίες, στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Εκπλησσόμαστε, νομίζω υποκριτικά, όταν κάποιοι πολιτικοί αποδεικνύονται διεφθαρμένοι, ελλειμματικοί σε ικανότητες και γνώση του αντικειμένου τους, καιροσκόποι, ψευδόμενοι και, βέβαια, κομματικοί αναξιοκράτες και ατομιστές.

Όμως, δίχως τη δική μας επιλογή όλα τα παραπάνω αρνητικά στη ζωή μας έχουν μικρότερη πιθανότητα να συμβούν. Εμείς επιλέγουμε αυτούς που θα μας κυβερνήσουν. Εμείς επιλέγουμε αυτούς που θα πάρουν τις αποφάσεις για τη ζωή μας και θα παρακολουθήσουν την εφαρμογή τους. Μας αντιπροσωπεύουν στη λήψη των αποφάσεων για τη ζωή μας, στη Βουλή, στα υπουργεία, στην επιλογή προσώπων σε θέσεις δημόσιας ευθύνης. Έχουμε την τύχη να ζούμε σε μια αντιπροσωπευτική δημοκρατία, αλλά δυστυχώς δεν έχουμε τη συνειδητοποίηση ότι είμαστε στο κέντρο της λειτουργίας της με τις επιλογές μας, όσον αφορά τα πολιτικά πρόσωπα.

Οι τέσσερις βασικές αμέλειες μας ως υπεύθυνων πολιτών, που διευκολύνουν τη λάθος επιλογή πολιτικών προσώπων, είναι κυρίως οι εξής:

1. Επιλέγουμε πολιτικούς που θα διευκολύνουν τις προσωπικές μας ανάγκες και όχι αυτές του κοινωνικού συνόλου.
2. Μετά την επιλογή των πολιτικών προσώπων αδιαφορούμε ή και απαξιούμε να εκφράσουμε δημόσια την αξιολόγησή μας για τη συμπεριφορά και τις ικανότητες αυτών που επιλέξαμε. Κρυβόμαστε πίσω από το προσωπικό και κομματικό αλάνθαστο. Αυτοί που το κάνουν με θάρρος υφίστανται την κριτική ότι επιτηδεύονται πολιτικά για ίδιον όφελος.
3. Παραβλέπουμε τις αστοχίες των πολιτικών προσώπων που επιλέξαμε εάν αυτοί μας υποσχεθούν ή ικανοποιήσουν προσωπικές ανάγκες μας. Ως πολίτες συμβάλλουμε στον εκμαυλισμό των πολιτικών.
4. Προτιμάμε την εύκολη επιλογή γνωστών προσώπων (μιντιακές περσόνες, ανθρώπους των σπορ ή του θεάματος), δίχως να εστιάσουμε στις γνώσεις, στις ικανότητες, στην ηθική των προσώπων.

Όμως και οι τέσσερις αυτές παραλήψεις μας στις ευθύνες μας ως πολιτών συμβάλλουν καθοριστικά στη μη επίλυση των προβλημάτων μας και των αναγκών μας ως κοινωνία. Διαιωνίζουν και επιτείνουν τα προβλήματα και τα καθιστούν δυσεπίλυτα και χρονίζοντα.

Είναι τελικά εις βάρος μας σε βάθος χρόνου να επιλέγουμε πολιτικά πρόσωπα που χαϊδεύουν για την ψήφο μας τις βασικές παθογένειές μας ως πολιτών και πολιτείας: τη φοροδιαφυγή (40% των φορολογουμένων δηλώνουν ετήσιο εισόδημα 5.000 ευρώ), το αναξιοκρατικό βόλεμα των ημετέρων μας στο Δημόσιο, την υπεράσπιση της ήσσονος προσπάθειας, ιδιαίτερα στον ευαίσθητο χώρο της εκπαίδευσης, την αυθαιρεσία μας στη δόμηση, στην οδήγηση, στην κοινωνική συμπεριφορά.

Βέβαια, εξίσου με εμάς τους πολίτες μεγάλη ευθύνη έχουν και οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων, οι οποίοι επιλέγουν υποψηφίους πολιτικούς σύμφωνα με τα δικά μας εσωστρεφή κριτήρια και όχι σύμφωνα με τις γνώσεις και τις ικανότητες που θα πρέπει να έχουν για να υπηρετήσουν την κοινωνία και τη χώρα. Οι πολιτικοί αρχηγοί περιορίζουν ανεύθυνα τις όποιες επιλογές μας, επιτείνοντας το πρόβλημα επιλογής μας. Λειτουργούν ως κομματάρχες και όχι ως οδηγοί της κοινωνίας. Μια κοινωνία σε πρόοδο επιδιώκει ως επικεφαλής παραδείγματα προς μίμηση και όχι εσωστρεφείς κομματάρχες. [...]

** Ο κ. Αχιλλέας Γραβάνης είναι καθηγητής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης.
<https://www.kathimerini.gr/opinion/562228447/i-eythyni-toy-politi/>*

1^η Δραστηριότητα

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά τις βασικές αμέλειες των υπεύθυνων πολιτών που οδηγούν στη λανθασμένη επιλογή πολιτικών αντιπροσώπων (50-60 λέξεις).

15 Μονάδες

2^η Δραστηριότητα

A2. Να αναγνωρίσετε έναν τρόπο πειθούς και δύο μέσα (του συγκεκριμένου τρόπου) που χρησιμοποιούνται στην 5^η παράγραφο του άρθρου («Είναι τελικά...συμπεριφορά.»).

8 Μονάδες

A3. Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στο απόσπασμα (2 μονάδες); Να εξηγήσετε τη λειτουργία του στο άρθρο (5 μονάδες).

7 Μονάδες

3^η Δραστηριότητα

A4. Με αφορμή το παραπάνω άρθρο αποφασίζετε να στείλετε απαντητική επιστολή στον αρθρογράφο εστιάζοντας στο πρόβλημα της πολιτικής απάθειας των σημερινών Ελλήνων. Πιο συγκεκριμένα, στην επιστολή σας εξηγείτε γιατί είναι αναγκαία η συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και προτείνετε τρόπους ανατροπής του προβλήματος (250 λέξεις).

20 μονάδες

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ένας πολίτης ελεεινής μορφής

Στο μυθιστόρημα του Τάκη Χατζηαναγνώστου Ένας πολίτης ελεεινής μορφής (1975) το οποίο διαδραματίζεται την εποχή της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα (1967-1974), καταγγέλλεται η αδράνεια και η παθητική στάση πολλών μπροστά στα γεγονότα της εποχής. Στο

συγκεκριμένο απόσπασμα εξάιρεται η στάση των νέων στα γεγονότα του Πολυτεχνείου (Νοέμβρης 1973) ως φωτεινό παράδειγμα δράσης του δημοκρατικού πολίτη.

Βράδιαζε. Τα πρώτα σκότη κατέβαιναν αναπότρεπτα απ' τον ουρανό. Αισθάνθηκε σα να τον πίεζαν στο στήθος. Χώθηκε μέσα στα πλήθη, έψαχνε. Απ' τις ομιλίες δίπλα του, απ' τις κραυγές, απ' τα μεγάφωνα, καταλάβαινε διάχυτη μian αόριστη ανησυχία παντού, μες στις καρδιές, πάνω απ' τα κεφάλια, πάνω απ' τις στέγες, έξω απ' τα κάγκελα, σ' όλη την πολιτεία. [...]

Έπρεπε να βρεθεί το γρηγορότερο κοντά στα παιδιά. Έσπρωξε, τον έσπρωξαν, τρύπωσε, παρακάλεσε. Οι γιοι του, πουθενά. Έφτασε κοντά στην κεντρική πύλη.

— Πατέρα!

Σκίρτησε, ανοιγόκλεισε τα μάτια, γύρισε αριστερά, δεξιά. Τέλος τους είδε ανεβασμένους απάνω στα σιδερένια κάγκελα της πύλης, στην κορφή, ωραίους, με τα πρόσωπα όλο φως, με τα νεανικά κορμιά τεντωμένα, έτοιμα να σπάσουν θαρρείς απ' την έξαρση.

— Ανέβα κι εσύ!

Η καρδιά του τινάχτηκε από μέσα του. «Κι εγώ!...». Πήδησε. Τ' άλλα σκαρφαλωμένα παιδιά τού 'καναν τόπο. Ανέβηκε. Γραπώθηκε απ' τα σίδερα. Αγκάλιασε τ' αγόρια του. Άρχισε να κραυγάζει κι αυτός μαζί τους, να τραγουδά, να χειρονομεί. Ελευθερία! Ελευθερία! Τι πυρετός! Θάλασσα ο λαός απ' έξω. Πήχτρα οι δρόμοι. «Θα μας επιτεθούν; Ποιοι; Από πού;» Ανάστα ο Κύριος! Να η δόξα του ανθρώπου! [...]

— Τι είναι;

Μια ανώνυμη φωνή φωνάζει:

— Τα τανκς!

Έρχονται λοιπόν τα τανκς να περικυκλώσουν το κάστρο, να πολιορκήσουν τα τραγούδια και τις φωνές! Ας έρθουν να μετρηθούμε! [...]

«Θα μας επιτεθούν».

«Κι εμείς;»

«Θα πολεμήσουμε ως το τέλος!» [...]

Η μηχανή μούγκρισε. Οι ερπύστριες σάλεψαν. Τα κανόνια υψώθηκαν...[...] Σ' όλα τα χείλια φούντωσε μεμιάς ο Ύμνος της πατρίδας, που τίποτα δεν τη λύγισε ποτέ, από καταβολής κόσμου. Με το χέρι στο στήθος αυτός ο λαός, ακόμα κι αν πέρασαν από πάνω του λαίλαπες και καταιγίδες, κι αν καταξέσκισαν το κορμί του τσακάλια κι όρνια και θηρία κάθε λογής, αυτός ορκίζόταν: «Ελευθερία ή Θάνατος!...». [...]

Οστόσο οι μηχανές μήτε από ιστορία ξέρουν, μήτε από καρδιά. [...] Τα παιδιά, αλύγιστα, τραγουδούσαν ασταμάτητα μπροστά του, σκαρφαλωμένα σαν άγγελοι Θεού απάνω στα κάγκελα της πύλης. Μαζί τους πάντα κι εκείνος κι οι δυο του γιοι. Το τέρας μούγκρισε, πήρε φόρα, όρμησε. Η πύλη γκρεμίστηκε στο λεφτό, έγινε άμορφος σωρός, τσιμέντα, χρώματα, σίδερα. Ο όλεθρος κι ο θάνατος πέρασαν από πάνω αδάκρυτοι, αλέθοντας πέτρες, τραγούδια και σάρκες.

Με την αύριο, όταν οι δυνάμεις της «εξουσίας» καθάριζαν τον τόπο της σφαγής απ' τα αίματα και τις άλλες ακαθαρσίες, βρήκαν μες στο σωρό ένα κομμάτι ξεσκισμένο σακακιού, με μian ανοιχτή τσέπη να χάσκει μπροστά στα βαριεστημένα τους μάτια. Μέσ' απ' αυτήν την τσέπη ξεμύτιζε ένα βρώμικο χαρτί. Το τράβηξαν, το εξέτασαν. Διάβασαν τούτα τα γράμματα, με μολύβι:

Καταγγέλλω

Καταγγέλλω τον εαυτό μου, που δεν ξύπνησα πιο μπροστά, που δεν ξεσηκώθηκα πιο μπροστά, ν' αντισταθώ στη βία και στον τρόμο.

Καταγγέλλω τον εαυτό μου, που υπήρξα ένας πολίτης ελεεινής μορφής.

11 Ιουνίου 1975

Τάκης Χατζηαναγνώστου, Ένας πολίτης ελεεινής μορφής, Αθήνα 1980

1^η Δραστηριότητα

B1. Το απόσπασμα αφορά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου στην Αθήνα το 1973. Ποιος είναι ο βασικός ήρωας του αποσπάσματος; Ποια είναι η συμμετοχή του στα γεγονότα της εξέγερσης του Πολυτεχνείου; Να περιγράψετε τη συναισθηματική του κατάσταση με συγκεκριμένες αναφορές σε σημεία του αποσπάσματος.

15 Μονάδες

2^η Δραστηριότητα

B2. Να αναγνωρίσετε το είδος του αφηγητή στο απόσπασμα. Να εξηγήσετε τη λειτουργία του στο διήγημα.

7 Μονάδες

B3. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε έναν αφηγηματικό τρόπο που χρησιμοποιείται στο διήγημα και μια τεχνική πύκνωσης του χρόνου αφήγησης.

8 Μονάδες

3^η Δραστηριότητα

B4. Στο τέλος του διηγήματος ο ήρωας στο σημείωμά του δηλώνει «Καταγγέλλω τον εαυτό μου, που δεν ξύπνησα πιο μπροστά, που δεν ξεσηκώθηκα πιο μπροστά, ν' αντισταθώ στη βία και στον τρόμο. Καταγγέλλω τον εαυτό μου, που υπήρξα ένας πολίτης ελεεινής μορφής.». Λαμβάνοντας υπόψη σας το περιεχόμενο του διηγήματος, να εξηγήσετε για ποιο λόγο ο ήρωας αυτοχαρακτηρίζεται «πολίτης ελεεινής μορφής». Κατά τη γνώμη σας, ποιοι πολίτες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν έτσι στη σημερινή εποχή ; (150-200 λέξεις)

20 Μονάδες

Ευχόμαστε επιτυχία!